

MÖRKA UTSIKTER

Efter två år som pirat, följt av ett långt fängelsestraff för mord, försöker Henry Brea motstå frestelsen att återvända till livet som sjörövare.

Piraternas paradis

Beväpnade med machetes kapar Indonesiens sjörövare allt från oljetankers till lyxyachter. Café möter männen som hotar en av världens viktigaste farleder – och mördaren som vill därifrån.

Text: Johan Augustin Foto: Jonas Gratzer

Utanför baren på partyön Babi Island står Rio, 32, omgiven av lokala tjejer i korta kjolar och tajta toppar. Han tar ett

djupt halsbloss på sin cigarett. Berättar att konkurrensen bland karaokebarerna blev för mycket för hans egen karaokeverksamhet. För ett par år sen gick den i konkurs. Sen dess har han varit pirat, "tagit pengar från småbåtar", som passerat Babi Island.

Rio, som inte vill uppge sitt riktiga namn eller vara med på bild, blickar ut över det smala sundet som skiljer Singapore från den indonesiska Riauprovinssens övärld.

Farleden utanför räknas som en "hotspot" – ur både ett ekonomiskt och strategiskt perspektiv. Detta är den södra delen av Malackasundet: transportleden mellan den indonesiska ön Sumatra och Malackahalvön (som består av Malaysia, Singapore, södra Thailand och Burma). En av världens viktigaste transportleder. Över 60 000 fartyg beräknas årligen ta sig genom passagen som på sina håll är mindre än tre kilometer bred.

Rio greps vid ett tillfälle 2011 i området och satt häktad i en månad innan han släpptes. Det var den indonesiska polisens elitstyrka som grep honom. De hade fått information om att han skulle vara medlem i ett av de syndikat som de senaste åren specialiserat sig på att stjäla bränsle från den ström av välfyllda oljetankers som passerar ön. Men enligt Rio riktar han inte in sig på bensin eller olja, utan på "snabba kontanter och smycken". Han har aldrig skadat någon, påstår han, och vill inte göra det heller, utan skyller sin nya bana på regeringen som han menar inte gör tillräckligt för lokalbefolkningen.

– De förtjänar att jag är pirat, jag är arbetslös och det finns inga jobb! Hur ska jag tjäna mina pengar?

Längre in i baren sitter en man som vet vad livet som pirat innebär. Men Henry Breas historia innehåller mycket mer än "snabba kontanter och smycken".

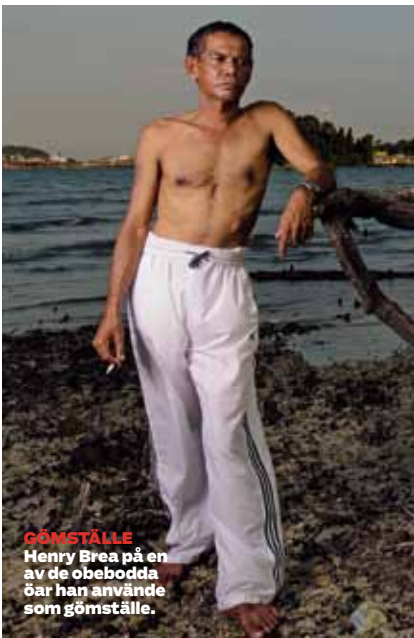
Dagen innan vi träffar Rio i baren på Babi Island står vi med Henry Brea på grannön Belakang Pedang. Siluetterna från Singapores skyskraper tornar upp sig några minuters speedbåtresa i nordöstlig riktning. Pyttelandets futuristiska landskapsbild bildar ett tydligt avbräck mot de enkla trähyddorna som balanserar på styltor i leran, inbakade längs med öns kustlinje. Han föddes här,

för 53 år sen. I början av 90-talet var han 25 år gammal och Malackasundet var en smaragdgruva.

– Det var lätt att råna båtar och snabbt försvinna in bland vikarna, vi kände ju till området, berättar Henry.

En grupp arbetslösa, jämnåriga män rekryterade honom. De utförde räder i området, rånade lastfartyg eller andra båtar och återvände med genomsnittliga byten på 50 000–100 000 dollar. En signatur för gänget blev att alla tatuerade sig under vänster öga. Minnet sitter fortfarande kvar i Henrys oljiga, ärrade hy.

Piratverksamheten i den indonesiska

GÖMSTÄLLE
Henry Brea på en av de obebodda öar han använde som gömställe.

"ALLT GICK SNABBT. JAG HÖGG HONOM I BRÖSTET OCH SPRANG UT."

Riauprovinssens övärld växte sig stark på 80-talet. Människor som bodde på öarna behövde fram till 1982 inte visa pass när de skulle åka till Singapore.

– Vi var fria som fåglar, minns Henry.

Men efter att stölderna i området eskalerade stängdes den öppna gränsen mot Indonesien.

– Sedan dess har myndigheterna (i Indonesien, Malaysia och Singapore), behandlat oss öbor annorlunda.

Ryktet var inte helt oförtjänt. Under två års tid tjänade Henry sitt levebröd på att roffa åt sig andra människors egendom. Ofta skedde räderna nattetid, i skydd av mörkret. Henry minns en gång

då han och fyra kumpaner lämnade gömstället i mangroveskogen som täckte en obebodd ö med lamporna släckta. De hade fått nys om en båt som skulle ha dyrbara smycken och klockor ombord. Vassa klippor eller sänkta fartyg är en potentiell fara för båtarna som färdas bland öarna, men Henrys team kände till varje liten uppstickare och kunde vända den lilla speedbåten på en femöring. Efter att ha patrullerat sundet ett tag fick de syn på sitt tilltänkta offer.

– Vi ser ljuset inne i båten, en fritidsbåt som inte är särskilt stor. Den har kursen satt mot Batams (grannöns) hamn, berättar Henry.

Med motorerna avstängda paddlade Henry och kollegorna den sista biten fram till båten, slängde över "bron", den anordning som består av några tätt hop-satta bamburör – mellan deras båt och den andra båten. Ljudlöst förflyttade de sig mellan båtarna.

Ombord på fritidsbåten hade besättningen, fem personer från Singapore, avslutat sin middag med öppnade vinflaskor. Övriga var totalt när trädörren slungades upp och fem sjörövare beväpnade med machetes och knivar stormade in i hytten. Henry visste att det gällde att ta reda på vem som är kapten i ett så tidigt skede som möjligt.

– Jag ser att de andra besättningsmännen tittar på kaptenen, och undrar vad de ska göra, så jag går upp till honom och sätter kniven mot hans strupe, berättar Henry och fortsätter:

– Jag sa: "Vi är bara ute efter era smycken, klockor och andra värdesaker, håll er lugna – men skynda på med godset!"

Några minuter senare var teamet på väg genom det mörka vattnet, det enda ljus de hade hjälp av var månen och stjärnorna. Ett par hundra hästkrafter i de två utombordsmotorerna pressade fram dem och bytet: en tygsäck med guldklockor från de mer exklusiva schweiziska märkena, några diamant-ringar, guldhalsband och sedelbuntar med totalt 20 000 amerikanska dollar.

Efter en lyckad stöt brukade Henry och hans kumpaner fira, ofta i barerna på Babi Island. Det var just problem med spriten som låg till grund för hans största misstag någonsin i livet – en händelse som skulle få honom inburad i många år. Det var på Babi Island som allt gick snett 1992. Det var en sen februari-natt, och Henry stod i baren. Han minns inte riktigt vad som hände, det mesta är suddigt, men en kines som Henry inte kände dök upp i baren och började ställa frågor om honom och hans vänner.

– Han var intresserad av att hänga >>

HÅRT MOTSTÅND
Indonesiska pirater
arresteras av Malaysiska
kustbevakningen efter
att de försökt råna en
oljetanker i Malacka-
sundet 2011.

INDONESIEN BLIR ALLT FARLIGARE

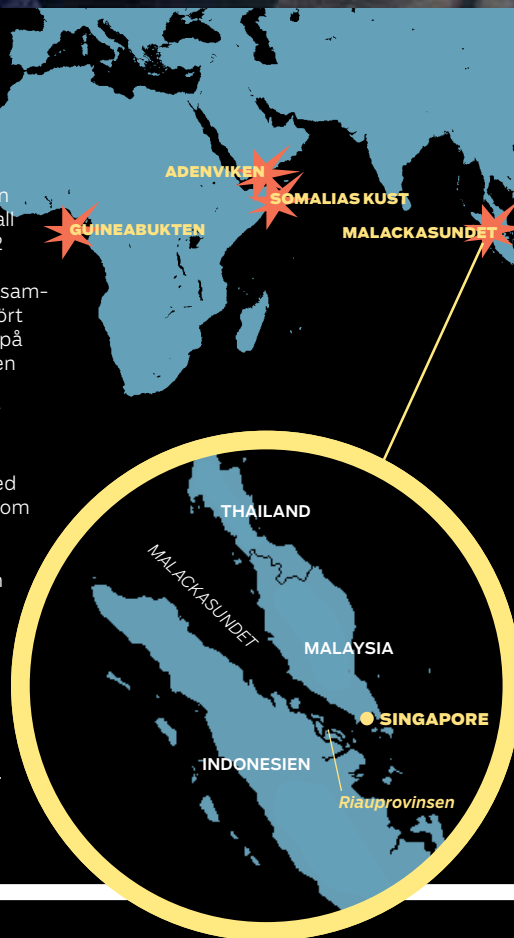
Indonesien står för en fjärdedel av den globala piratverksamheten. Antalet fall i landet har ökat sedan 2009 och 2012 rapporterades det in 81 händelser.

Sett över hela världen har piratverksamheten minskat med 297 fall 2012 jämfört med 439 fall 2012. Minskningen beror på den allt effektivare piratbekämpningen utanför Somalias kust. I Somalia och Adenviken rapporterades 75 attacker 2012 mot 234 året innan.

Guineabukten söder om Västafrika ser dock en ökad piratverksamhet med 58 attacker och 207 personer tagna som gisslan 2012. Nigeria är värst med 27 incidenter.

I hela världen är det last-, bulk-, och containerfartyg samt tankfartyg fyllda med olja, kemikalier och andra produkter som löper störst risk att drabbas. Även fiske- och fritidsbåtar finns i riskzonen.

585 personer togs som gisslan, sex besättningsmän dödades och 32 skadades i piratattacker förra året.

MALACKASUNDET — VIKTIGT MEN SÄRBART

Malackasundet är cirka 90 mil långt och sträcker sig från den östra delen av Andamanska havet till Syd kinesiska sjön. Det fungerar som en länk mellan Indiska Oceanen och de ekonomiska jättarna i Asien. Farleden är även viktig för den globala handeln. En tredjedel av alla lastfartyg passerar genom sundet och området är därför viktigt för länder som Tyskland, Ryssland och USA (det är därför USA ser det som en investering att satsa pengar på anti-piratverksamhet i området).

Lika mycket som området är ett ekonomiskt nav är det ökänt för piratverksamheter, otaliga svarta marknader och en tillflyktsort för krigförande olagliga aktörer. Dåligt övervakade gränser och hamnar gör att dessa aktörer kan agera relativt fritt. Hög arbetslöshet i regionen, utbredd korruption, och en illa skött statsapparat i främst Indonesien, samt det faktum att Indonesien är spritt över ett enormt område, gör det näst intill omöjligt att bekämpa piratverksamheten fullt ut.

HEMLIGA HAMNAR
En kåkstad på ön Belakang Padang. I de små, undanskymda hamnarna på ön kan piraterna gömma kapade fartyg.

med på en räd, men jag kände inte att jag kunde lita på vem han var, hur skulle jag kunna det?

De två började argumentera allt mer. Till slut började mannen bli fysisk och grep-pade om en flaska redo att slå till Henry – som i sin tur drog fram kniven som han alltid hade nerstoppad i byxlinningen.

– Allt gick så snabbt, jag högg honom i bröstet några gånger och sprang ut från baren.

När Henry vaknade nästa dag, med kraftig huvudvärk, är det enkla trä-huset på Belakang Padang omringat av indonesisk polis- och kustbevakning. Straffet för att ha dödat en man blir tolv år i närliggande Batam Prison. Tiden i fängelset beskriver han som ett ”helvete” där cellen knappt gick att röra sig i och vakterna gjorde livet surt för fångarna.

– Vi fick stryk varje dag, vissa orkade inte – de tog livet av sig, berättar Henry. Samma år som Henry dömdes åkte tio andra pirater fast på Belakang Padang, några ”försvann” och resten dog i Jakartas beryktade fängelseceller.

När Henry så småningom kom ut gifte han sig på hemön och skaffade tre barn. Men det växande alkoholberoendet blev för mycket för hustrun. Hon lämnade honom och stack till Jakarta med barnen.

”MAFFIASYNDIKAT FRÅN KINA ANTAS LIGGA BAKOM OLJERÄDERNA.”

– Jag saknar dem varje dag, men vi kan inte leva tillsammans tyvärr.

Den stigande trenden med piratattacker i Malackasundet såg länge ut att ha vänt sedan Indonesiens, Malaysias och Singapores polis- och kustbevakning satte in gemensamma kraftanstängningar 2004–2005. Mycket tack vare de örlogsfartyg som patrullerade området efter tsunamin 2004.

Nu ser det emellertid ut som att indonesiska pirater är på hugget igen – i alla fall om man går efter färska siffror hos IMB (International Maritime Bureau).

– Ja, antalet attacker i Indonesien är på väg upp, säger Noel Choong, chef på IMB:s Piracy Reporting Centre (huvudsätet för piratrapporteringscentralen) i Kuala Lumpur.

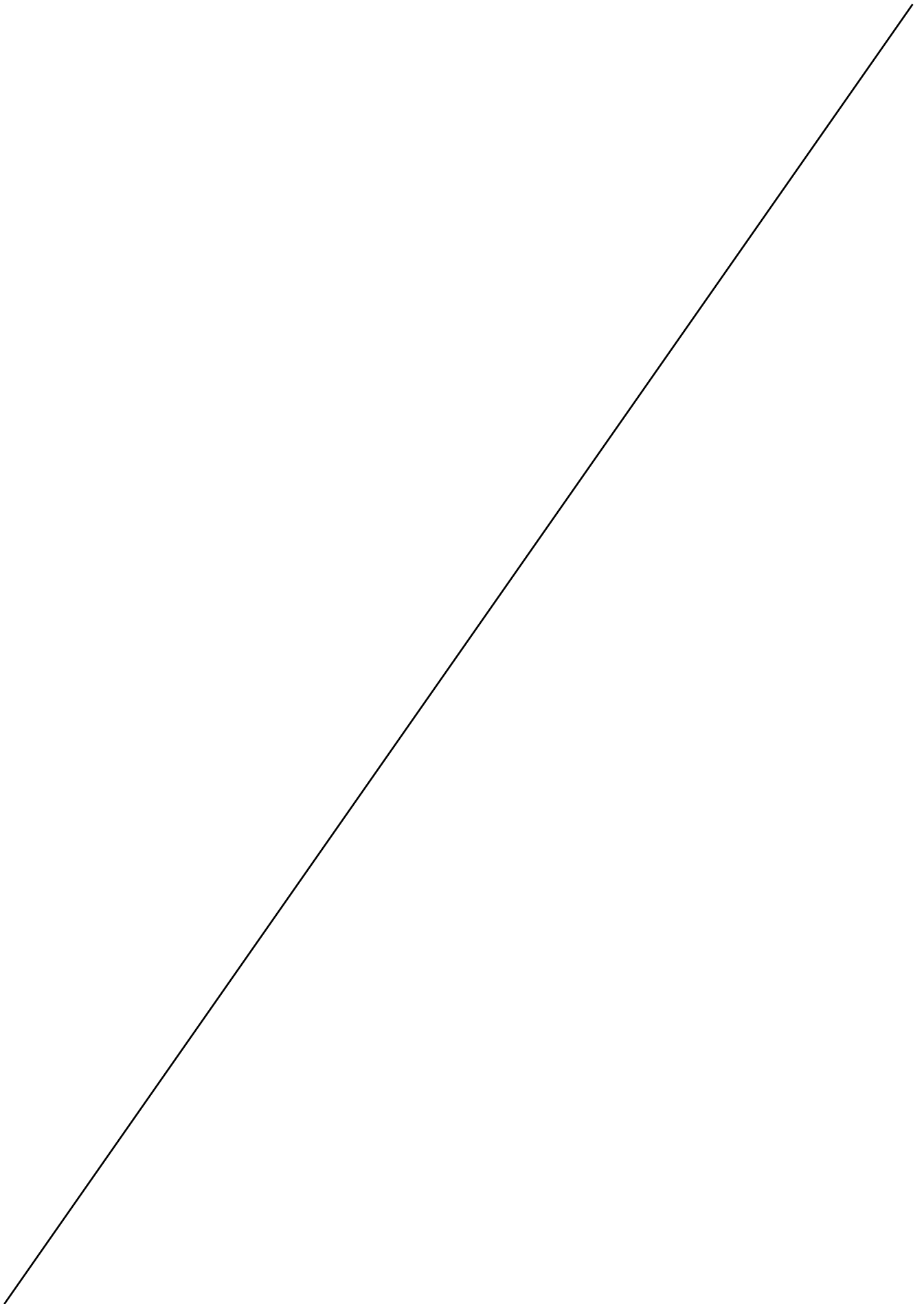
IMB:s årsrapport för 2012 visar att antalet rapporterade piratattacker i världen förra året var 297. Av dem skedde 111 i Ost- och Sydostasien, det vill säga cirka 37 procent av attackerna skedde inom eller i närheten av Malackasundets radie.

Samtidigt beräknas det att hälften av alla incidenter inte rapporteras in till IMB. Fartygen vill inte dras med ett dåligt rykte eller försenas på sina rutter, menar Noel Choong.

– Ingen vet det verkliga antalet attacker. Samtidigt finns det en hel del båtar som håller på med olagliga aktiviteter, och de rapporterar ju inte heller till oss om de skulle bli rånade.

Han beskriver piratläget i Malackasundet som ”under kontroll”, men det hela rör sig om en katt-och-råtta-lek mellan polisen och piraterna.

– Indonesien har tusentals öar. Vi har inte resurser nog att övervaka hela kustlinjen. Vi uppmanar polis och kustbevakning att skicka patruller till områden som har problem med attacker. >>

PÅ BORDELEN
Efter lyckade attacker åker piraterna till Babi Island. Där firar de med alkohol, droger och prostituerade. På bilden: Henry Brea med vän.

Men så fort ett ställe inte patrulleras regelbundet slår piraterna till. Den mest aktuella "hotspoten" just nu i Asien är enligt Choong i Syd kinesiska sjön, öster om Singapore.

I slutet av 90-talet var det vanligt att piraterna beväpnade sig med AK47:or när de intog fartyg i Malackasundet och kidnappade besättningar mot lösensummor, men precis som själva förfarandet har förändrats så är dagens pirater på jakt efter någonting annat – det svarta guldet.

– De beväpnar sig med lättare handeldvapen, och är ute efter fartyg lastade med olja.

Eftersom det är "svårt att spåra olja" så förblir många stölder olösta, om de ens anmäls.

– Om det inte kommer in en anmälan så är det heller inget fall. Det är som om din bil skulle bli stulen – görs det ingen polisanmälan så är bilen heller inte stulen!

Måktiga kinesiska maffiasyndikat antas ligga bakom oljeräderna. Trots att enorma summor satsas på bevakning och patrullering av de berörda länderna, samt av länder som USA och Japan som bistår med antipiratträning och radarsystem, så återstår problemet: piraterna håller ställningarna kring Malackasundet.

Hur ser då framtiden ut?

– I Somalia hotar piraterna med sina vapen, i Västafrika skjuter de dig, och

"INDONESIEN HAR TUSENTALS ÖAR. VI KAN INTE ÖVERVAKA ALL KUST."

här rånar de bara besättningen. Detta är Asien, och det kommer alltid att vara Asien – vi hoppas bara att vi kan hålla härjningarna under kontroll, avslutar Noel Choong.

Henry tändar en cigarett av det indonesiska märket Gudang Garam och visar upp sin bostad. Den ligger i cementstrukturen som utgör kajplatsen på Belakang Padang. Han lämnar ett dimmigt följ av tobak blandad med kryddnejlika bakom sig. Inne i bostaden, eller rummet, lyser några stearinljus upp väggen där ett hundratal tomma flaskor står uppradade. En och annan Captain Morgan men mestadels Gordon's gin. Nedanför flaskorna ligger en sliten madrass. Henry startar sina dagar med att dricka, och avslutar dem ofta ensam tillsammans med flaskorna. För att

försörja sig städar han båtar som lägger till i hamnen, och som betalning för att hålla kajen ren får han bo här gratis av myndigheterna.

– Det är ju inte direkt något fartfyllt liv man lever nuförtiden, ganska tråkigt faktiskt. Det var annorlunda förr, konstaterar han.

Henry hoppar ner i sin lilla träbåt och kör ut mot sundet genom det smutsiga vattnet – fullt av plastföremål och oljespill. På ett skeppsvarv plockas rostiga båtdelar ner från de pensionerade fartygen. Bankandet och svetsandet skär genom den annars lugna kvällsbris. Lite längre bort ligger en polisbåt med två enorma Yamaha-motorer baktill, förtöjd vid en brygga.

– Den kommer från Singapore, de satsar på stora motorer så att de kan fånga piraterna. Förut hade de bara långsamma båtar – de var en lätt match för oss, småler Henry.

Ön alldeles intill Belakang Padang är obebodd och blev nyligen köpt av en affärsman från Brunei som planerar att bygga ett hotellkomplex här. Mangrove-skogen är tät och smyger sig hela vägen ut genom sanden fram till vattenytan. Henry ankrar i det grunda vattnet en bit från stranden och vadar in till ön.

Det som i dag är en blivande turistö var för 25 år sedan ett ställe för skattgömmor. Det var här Henry och hans team brukade dölja sina båtar och gräva ner värdefulla föremål. Allt det tillhör historien, men partylivet på närliggande Babi Island är fortfarande aktuellt. Efter att ha visat upp mangrovekogen på den obebodda ön tar Henry ny riktning mot de väntande drinkarna. I horisonten går solen ner över Singapores rödgula silhuett.

På Babi Island vilar karaokebarerna och de andra trähusen på pålar nerborrade i gyttjan. Inne i en bar dukar de lättklädda tjejerna fram ölflaskor och fyller på de isfyllda glasen. Henry ser ut att trivas med cigaretten i mungipan och två unga tjejer på var sin sida i den slitna skinnsoffan. På tv-skärmen dunkar textade amerikanska popdängor och några tjejer sjunger med i mikrofonerna.

Natten är ung och på uteplatsen bara några meter från Henry träffar vi Rio. Vi inser att männen känner till varandra sedan tidigare, den före detta piraten med ett mord på sitt samvete och den unga mannen med en konkursad karaokebar bakom sig.

Trots Rios nya, lönsamma sysselsättning som pirat börjar pengarna att tryta. Det är dags att smida nya planer. Kommer han våga föreslå ett samarbete med Henry?

– Jag tänker diskutera lite affärer med honom, säger Rio. Så får vi se vad han säger. ☞